Når gaden taler

Af Jeppe Wedel-Brandt, Openhagen

1. marts betød meget mere end et hus' nedrivning; det betød mere, og andet, end lukningen af et rum for eksperimenter og modkultur. I sig selv var det ellers, hvad Ungdomshuset var, ikke et politisk projekt i den egentlige forstand af det udtryk, men et relativt lukket rum for et modkulturelt livsstilsprojekt. Hermed søger jeg ikke at nedgøre projektet eller det yderst rimelige, nærmest alt for rimelige, krav om et nyt ungdomshus. Jeg ønsker tværtimod at kaste lys over det paradoksale, at det hus – og det rum – der lå på Jagtvej 69, på ingen måde var en trussel for den gældende orden, ja rent faktisk allerede var besat af politiordnen før den fysiske besættelse 1. marts; mens der med dette rums splintren opstår muligheder for at det kan skære sig ind i siden på det ordnede neoliberale konsensusrum og skabe et virkeligt politisk rum, en forstyrret og forstyrrende begivenhed, der skaber muligheden for nye muligheder.

Dette er selvfølgelig et fladt og uvæsentligt argument for de mange mennesker, der mistede et hus, mistede et sted de gennem mange år har kæmpet indædt for at få til at fungere. Ungdomshuset har gennem mange år stået som et alternativt sted, hvorfra der er sprunget masser af positive projekter. Det har fungeret som rugekasse for en stor del af det københavnske kulturliv og har været mange unges indgang til oplevelsen af at tage initiativ, at blive hørt og at tage ansvar. På den måde kan det være uforståeligt at et system, der himler op om Richard Florida, kreativitet, initiativ og alternativ kultur, ønsker at afvikle endnu et sted, der netop inkarnerede disse værdier (måske med undtagelse af Florida, og det er nok det, der er pudlens kerne). Og omvendt absolut forståeligt at de folk, der længe har arbejdet og levet med Ungdomshusets projekt, var frustrerede, ulykkelige og desperate, da dagen for dets ødelæggelse oprandt.

Men desperation er absolut ikke nok til at forklare begivenhederne, der fulgte 1. marts. Langt flere folk end dem, der til dagligt brugte Ungdomshuset, gik på gaden i en uoverskuelig mængde af forskellige aktioner. Disse begivenheder kan altså ikke 'blot' ses som udtryk for en lille gruppe menneskers umiddelbare frustration over en enkelt begivenhed. Og det kan endnu mindre forklares gennem forskellige sociologiske modeller: modsat hvad Ritt Bjerregaard og Lene Espersen i nyklassisk Bush-Sarkozy stil påstod, så er det de færreste, der for sjov stiller deres krop til rådighed for politiets teknikker. At det der skete, var en reaktion på noget, er den alt for banale truisme, alle kan enes om; hvad der blev reageret på, er det afgørende

spørgsmål og de forskellige svar er mere end afslørende. De viser os en række sandheder om vores samfund, om de siddende autoriteters forståelse af politik og demokrati.

En række fortællinger om de protesterende blev hurtigt og ukritisk sat i spil – den massivt manglende kritiske indstilling i medierne, blev eksemplarisk udstillet, da DR lod politichef Hanne Beck Hansen kommentere direkte på billeder fra sammenstød mellem politi og protesterende; billede og fortolkning uden mellemrum. Hvordan seerne skulle have mulighed for at danne en egen forståelse af hvad der skete, og hvor afstanden mellem folkets nyhedsformidling og talerøret for den etablerede orden blev af, disse spørgsmål forsvinder formegentlig et sted i Ørestaden mellem forbrugerprogrammer og spareplaner, og er et helt emne for sig. Om det var Ritts kortslutning af al dialog gennem betegnelse af de mange københavnere som bøller, justitsministerens ønske om at kunne straffe de protesterendes forældre, politiets understregning af at mange af de arresterede var udenlandske aktivister (uden at nævne at politiet gik målrettet efter netop disse og arresterede folk udelukkende på grundlag af at de opholdt sig i byen), eller påstanden om at det mest var indvandrerdrenge, der kastede sten efter politiet – der blev i øvrigt ikke snakket om motiverne for dette: i Danmark er det at være indvandrer åbenbart forstået som naturlig årsag til al dæmoniseret handling. Lige meget hvilken af forklaringsmodellerne vi ser på, så indeholder den to elementer; for det første at der ikke er noget problem (enten er det ikke her – det er udlændinge, der skaber det – ellers er det et spørgsmål om opdragelse), for det andet at dem der protesterer, ikke er værd at høre på.

Over for disse fortællingers afpolitisering af konflikten, gennem at pege på den som reaktion på forskellige psyko-sociale årsager, ønsker jeg at hævde, at de aktioner, der tog sted i byen i dagene efter 1. marts, for langt størstedelen, var reaktion på en uret. Ikke 'blot' uretfærdigheden i Ungdomshusets besættelse, men også selve den uret der konstant produceres på ny i demokratiet. En reaktion der er selve det politiskes rationale og garanten for det fortsatte demokrati.

Den franske tænker Jacques Rancière beskriver i La Mésentete, hvordan politik udspiller sig i og omkring to sammenhængende delinger; delingen af det fælles gode og delingen af det sanselige. Politik bliver først muligt, idet den aritmetiske logik, hvor den enkelte tjener sit gode på den andens bekostning, brydes til fordel for en geometrisk logik, hvor alle deler det fælles gode, ikke alene deler de fælles goder, men også deler opfattelsen af det fælles gode. Men af historisk erfaring ved vi, at dette er en fiktion, der dækker over de riges stadige dominans over de fattige, over at nogle beslutter og andre følger – vi ved også, at realiseringen af et rum hvor alle deler opfattelsen af godt og ondt, er en utopi. Enhver orden er baseret på en eksklusion af nogle af samfundets stemmer, baseret på en distinktion omkring hvad der er tale (logos) og hvad der er lyd eller støj (phônê). Mennesket som det politiske dyr er netop defineret ved dets besiddelse af logos, dets evne til tale – det er på baggrund af denne egenskab, at den enkelte har del i beslutningen af det fælles bedste – og enhver orden er betegnet ved at underkende denne egenskab hos nogle af ordenens medlemmer. Således er demokratiet karakteriseret ved dobbeltheden i på én gang at være en styreform, en orden, og samtidig være alle stemmers deltagelse i delingen af det fælles gode, selve umuligheden af orden.

Rancière beskriver to forskellige måder at forholde sig til denne dobbelthed, hhv. politi og politik. Hos Rancière er politiet at forstå som noget andet og mere end dem, vi kender fra gaden, med knipler og tåregas, også mere end det samlede

statsapparat, og endda også mere end skolen, kirken, familien og de andre af Louis Althussers 'ideologiske statsapparater'. Politiet er de pladser og roller, vi gennem såvel de ovennævnte instanser, som vores umiddelbart spontane relationer, interpelleres som. De konstante interpellationer der, som den amerikanske litterat Eric L. Santner beskriver i hans On the Psychotheology of Everyday Life, " investerer os med socialt intellegible identiteter, placerer os i et etableret sæt af sociale relationer af produktion og udveksling." (s. 87) Politiet er såvel mængden af interpellationernes identitetsdomme som vores libidinale-ibidinale, hovedsageligt ubevidste, forsøg på at citere autoritative narrationer, der tillader os at nyde vores identitet. Det faktum, at jeg er mand, er grundlæggende meningsløst, men at det er noget, jeg må forholde mig til, er der ingen tvivl om; at jeg er dansk, er et resultat af mit statsborgerskab, at det betyder noget (fx at der føres krig i mit navn), er klart, men det har ingen iboende mening. Ved at citere de gældende forståelser af hvordan man er 'en rigtig mand', 'en rigtig dansker', 'en rigtig kunst- og kulturstuderende', eller 'en rigtig venstreorienteret', sikres min nydelse af at være disse ting, men samtidig naturaliseres det grundlæggende meningsløse og underlige ved fx at være en mand.

Politiet er netop et regime for delingen af det sanselige, en for-deling af pladser og roller inden for en orden, men politiet er samtidig også naturaliseringen af disse pladser og roller – politiet er betegnet ved kravet om, at danskere skal være danske, studerende studere, arbejdere arbejde, homoseksuelle være homoseksuelle og kunstnere være kunstneriske. Således søger politiet altid at gøre eksklusionen af noget tale som støj til en inkluderende eksklusion gennem at vise det naturlige i, at alle har en plads, at alle stemmer er hørte – for vi ved jo hvad muslimerne siger, vi ved hvad pædagogerne mener og vi ved hvordan kvinder er…

Over for politiregimet fungerer så, som en heterogen logik, en anden praksisform med navnet politik. En praksisform der konstant søger at intervenere i politiets identificering og vise den grundlæggende uret, der begås ved at påstå, at alle stemmer er hørt, og at alt andet er støj. Rancière skriver, at politik fungerer gennem at "gøre synligt, hvad der ikke havde nogen ret til at blive set og lade en diskurs blive hørt, hvor der engang kun var plads til larm; det forståeliggør en diskurs, hvor der engang kun blev hørt larm." (s. 30) Simpelt sagt kan forskellen mellem politi og politik ses som forskellen mellem for-deling og del-tagelse. Politik sker når det ekskluderede vender tilbage og kræver også at være en del, når der indskrives "et subjektnavn, der er forskelligt fra nogen identificeret del af fællesskabet" (s. 37), ikke nødvendigvis forskelligt fordi det er nyt, men fordi det fremmedgør sig fra politiordenens 'naturlige' identificering af det. Det politiske sker, når den etablerede politiorden bliver destabiliseret, når der skabes en situation, der ikke simpelt kan løses, men stiller hele systemet af etablerede identificeringer over for en forstyrring; når den etablerede for-deling af det sanselige forstyrres af en del-tagelse. Politik er en forstyrrelse af det kortlagte rum for 'naturlig' handlen og en etablering af et heterotopisk rum. Politik er når det støjende bryder ind i det ordnede, når gaden taler.

To for mig meget væsentlige aktioner i dagene efter 1. marts, og her ser jeg igen bort fra de yderst rimelige krav om et nyt ungdomshus, da disse i sig selv ikke er politiske, var netop eksempler på gadens umiddelbart urimelige tale. Den første var, da demonstranter i Berlin samledes i Kreuzberg og foran den fælles nordiske ambassade omkring kampråbet: "Wir sind Alles Ungdomshuset". Dette tydeligvis urimelige udsagn viste ikke blot en enorm sympati med det konkrete ungdomshus, men også en forståelse af, at det der udfoldede sig i det københavnske byrum 1. marts, var en kamp

om så meget mere, og videre ikke blot en lokal dansk konflikt, men en konflikt der gennemsyrer vores hverdagsliv under de gældende neoliberale regimer. Vi er alle Ungdomshuset, ikke fordi vi alle er enige i den deling af det sanselige, det var rum for, men fordi vi alle oplever de strammende krav om normalisering, den konstante appropriering og overkodning af modkulturen, det stigende pres for at være 'rigtig' og skammen der påføres vores følelse af at være underlige. Ja, der er mange muligheder for unge i København (konflikten er ikke identisk med den i de franske forstæder) og ja, der er en stadigt voksende mængde accepterede identiteter i vores samfund. Men i kontrolsamfundet er normalisering ikke et spørgsmål om institutionernes uniformering, det er tværtimod den konstante påfyldning af prædikater. Normalisering i kontrolsamfundet er sikringen af interpellationerne gennem lukning af hullet mellem den til-delte politiidentitet og vores følelse af at være underlige. Den slovenske filosof Slavoj Žižek har beskrevet det, som at den enkelte bliver berøvet "muligheden for en 'metaforisk' ophøjelse af hendes specifikke 'uret' til en stand-in for den universelle 'uret.'" (Žižek, s. 35). Det er netop denne mulighed for metaforisk identificering, vi alle berøves ved den neoliberale promovering af den moderne utopi, hvilken Rancière i Court voyages au pays du people karakteriserer som "det sted, hvor separation er slettet, hvor diskursens orden præcis og naturligt korresponderer med tingenes orden og deres kvaliteter." (s.99). Denne utopi om det altomfattende ordnende rum, emblematisk opfanget i statsministerens konstante påpegning – "der er ikke noget at komme efter" – er politiets arketypiske afvisning af grunden til egentlig uenighed og dermed behovet for politik. Det er i afvisningen af denne utopi, at gaden hævder, at vi alle er Ungdomshuset.

Den anden aktion, jeg vil fremhæve, er det street-art lignende projekt, der har omdøbt gader overalt i København, Danmark og andre steder i verden, 'Jagtvej' – i nogle tilfælde er det, på grund af de tidligere navne, blevet til 'Jagtvejgade' eller 'Jagtvej Allé'. Gennem at lade gaderne tale udfordrer denne aktion det kortlagte rum, såvel det rent fysisk kortlagte som hverdagens 'psykogeografiske' rum. Ved at citere en lokalitet, der er blevet rum for en politisk konflikt, indskrives muligheden for at politisere det rum, vi i hverdagen mødes i; muligheden for her og nu at nægte den identificerede plads og åbne rummet for muligheden for nye muligheder. Fra Michel Foucaults "Des espaces autres" kender vi heterotopien, som disse rum, "hvori de virkelige placeringer, alle de andre virkelige placeringer som man kan finde inden for kulturen, på én gang er repræsenterede, anfægtede og omvendte, en slags steder som er uden for alle steder, også selvom de faktisk kan lokaliseres" (s. 90). Jeg vil påstå, at det politiske rum er det forvirrede heterotopiske rum, der opstår, når politiordnens etablerede system af roller og pladser forstyrres af en politisk polemik. Et rum og en situation, hvor de 'virkelige roller og pladser, som man kan finde inden for politiordnen, på én gang er repræsenterede, anfægtede og omvendte'. Det er muligheden for at etablere netop sådanne heterotopier, projektet med Jagtvejsskiltene peger hen på. Ved at lade gaderne fortælle at også de kan blive genstand for konflikt, viser projektet, at heller ikke dette identificerede rum, med de identitetsdomme og roller der udspiller sig og mødes i det, er 'naturligt'; det viser at enhver orden kan åbnes for nye muligheder.

At kvinden, der producerede skiltene, ifølge rygtet på gaden sigtes efter en paragraf i terrorloven, siger uendeligt meget om det samfund, vi lever i og de udforinger vi står over for. Særligt efter d. 11. september 2001 har vi set en række klassiske magtteknikker vende tilbage og blive kombineret med de nyere kontrolteknikker. Vi har set et uhørt hårdt sprogbrug stille blive accepteret; fra Sarkozys racaille og Bush' 'dem og os retorik' hører vi ekkoer i Ritts "jeg forhandler

ikke med bøller". Samtidig har vi set en vækst i brugen af midler som undtagelsestilstande, 'visitationszoner' og ransagninger uden dommerkendelse. Alt dette er en del af, hvad Žižek karakteriserer som 'ultra-politik': "forsøget på at afpolitisere konflikten ved at bringe den til dens ekstrem via den direkte militarisering af politik" (Žižek, s. 29). Denne udvikling er den enorme udfordring, vi i disse år står overfor – og den udfordring vi må takle i forsøget på at sikre det fortsatte demokrati og skabe muligheder for politik.

På en konference, "En afsked med den politiske kunst", holdt 29. marts på initiativ af Das Beckwerk i Kunsthallen Nikolaj, fortalte en sekstenårig pige om hendes forhold til Ungdomshuset. For hende, som for så mange, ikke mindst sekstenårige, var det at komme igennem dagen en kamp, at gå ned gennem gaden, med alle de sexistiske reklamer, kan være hårdt i sig selv; således var oplevelsen af at komme i Ungdomshuset en befrielse. Det er det frirum fra politiordnens interpellationer, der blev berøvet hende 1. marts. På den måde var Ungdomshuset rum for en anden deling af det sanselige, rum for andre interpellationer og narrationer omkring identitet. Et sådant rums eksistens er bestemt en kamp værdig. At kæmpe mod politiets orden af pladser og roller i det rum vi alle deler, at nægte de etablerede identiteter, etablere andre muligheder, og ikke mindst at sikre hullet mellem identifikationer og singulære mennesker, at vise at der ikke er konsensus, det er en politisk kamp – og efter 1. marts er den mere aktuel end nogensinde.

Litteratur

Michel Foucault: "Andre rum" i *Slagmark* nr.27, 1997 (Kbh. : Modtryk, 1997) ["Des espaces autres", *Dits et écrits vol IV*, 1994], pp. 87-96

Jacques Rancière: *Disagreement – politics and philosophy* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999) [*La Mésentente: Politique et philosophie*, 1995]

Jacques Rancière: *Short Voyages to the Land of the People* (Stanford: Stanford University Press, 2003) [*Court vouyages au pays du people*, 1990]

Jacques Rancière: *On the shores of politics* (London: Verso, 2007) [*Aux bords du politique, 1992*]

Eric L. Santner: *On the Psychotheology of Everyday Life. Reflections on Freud and Rosenzweig* (Chicago: The University of Chicago Press, 2001)

Slavoj Žižek: "Carl Schmitt in the Age of Post-Politics", Chantal Mouffe (red.), *The Challenge of Carl Schmitt* (London: Verso, 1999), pp. 18-37